

Innerlijke vijanden die je vrijheid bedreigen

Onderdeel van de serie:
'je leven organiseren'

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Zondag 11 september 2022
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 11 september 2022, voorganger: ds. Niels de Jong

Bijbelgedeelten: Numeri 11: 4 – 6; 10 – 20

Innerlijke vijanden die je leven bedreigen

Hij is zelf zijn grootste vijand' – het wordt wel eens gezegd van bv. heel talentvolle artiesten of voetballers. Mensen die hun weg proberen te vinden, maar bij wie de eigen zwakheden hem of haar weer eens van de goede weg dreigen te halen. Maar je hoeft er geen talentvolle artiest of sporter voor te zijn - ergens geldt dat denk ik voor ons allemaal – dat we onze eigen vijand kunnen zijn. Dat er van die eigen neigingen, ideeën, verlangens, projecties kunnen zijn – die een bedreiging zijn voor onze toekomst.

In ieder geval was dat ook zo bij die Israëlieten die bevrijd waren uit Egypte en op weg waren naar het beloofde land, naar een nieuwe toekomst. We lezen van hen in het bijbelboek Numeri. En in dat bijbelboek zien we hoe deze Israëlieten hun weg zoeken door de woestijn. Want daar moet dit voormalige slavenvolk leren om op eigen benen te staan, zelf hun leven te organiseren. En wel op zo'n manier dat ze hun vrijheid behouden en ook aankomen op hun bestemming, het beloofde land. Dat blijkt een lange en moeizame weg te zijn. En daarbij zijn ze dus vaak zelf hun grootste vijand...

En wat daarover in het boek Numeri staat, kan ons helpen op onze reis door het leven. Want er zijn zoveel overeenkomsten tussen die Israëlieten en ons. Ook bij ons kost het tijd en moeite om onze vrijheid te behouden. Ook wij hebben onze weg naar onze bestemming te zoeken. En – daar staan we bij stil vandaag - ook wij hebben met soortgelijke bedreigingen te maken hebben, want ook wij kunnen onze eigen vijand zijn als het gaat om onze eigen toekomst. Dat doet we door naar Numeri 11 te kijken.

Even het grotere verhaal – in Numeri 1 – 10 wordt een bepaalde basis, een bepaalde orde gelegd, die die Israëlieten moeten helpen op hun reis naar het beloofde land. Daar stonden we vorige week bij stil – bij die basis. En in Numeri 10 is dan te lezen hoe de Israëlieten opbreken en weer op reis gaan. Maar het gaat al snel mis. We lezen Numeri 11, vanaf vers 4.

Ik weet niet of je wel eens series kijkt en zo ja, wat de laatste is die je gekeken hebt - maar in bijna alle series is de hoofdpersoon bezig met een reis, of een missie, of in ieder geval staat hem of haar iets te doen of op te lossen. En in bijzonder veel series wordt het slagen van die reis, missie of taak – bedreigd door de hoofdpersoon zelf. Bepaalde demonen uit het verleden, of een eigen zwakheid, een verkeerde neiging, o.i.d. Hij is zelf zijn eigen vijand. En dit geeft vaak herkenning met ons - want ook wij kunnen net als die hoofdpersoon zomaar last hebben van bepaalde zwakheden, verkeerde verlangens, bepaalde verleidingen, irreële dromen of bepaalde angsten. En die dingen kunnen ons ook zomaar doen stranden. Of in ieder geval ons leven veel moeilijker maken. Of maken dat het veel langer duurt voordat we onze bestemming bereiken.

En zo'n spiegel voor onszelf is het boek Numeri ook zou je kunnen zeggen. Want Numeri is ergens ook een serie, een serie verhalen over de Israëlieten die een lange reis maken. En via die Israëlieten leren we wat ons 'van binnenuit' bedreigt. Dingen die ons te gronde richten, of opnieuw klem zetten, of die ons afhouden van onze bestemming, afhouden van een goed leven. We staan stil bij twee gevaren en daarna kijken we hoe we die 'innerlijke vijanden' te boven kunnen komen.

De eerste bedreiging is dat onze verlangens ons de baas worden.

Die Israëlieten zijn op het moment van Numeri 11 nog niet zo lang geleden bevrijd. Een onwaarschijnlijke en wonderbaarlijke ontsnapping uit de slavernij van Egypte. Die slavernij die gruwelijk was, waar ze kapot aan gingen. Vervolgens kwamen ze in de woestijn. En op al even onwaarschijnlijke en wonderbaarlijke manier werd er voor hen gezorgd, brood en water. En in die woestijn hadden was de band met God officieel gemaakt – wederom met onwaarschijnlijke en wonderbaarlijke tekenen. Gods hulp, bevrijding, zorg – die was zo concreet geweest. En diezelfde God had hen het beloofde land toegezegd. Al moesten ze daarvoor wel door de woestijn. En als dat allemaal gebeurd is, beginnen deze Israëlieten in Numeri te klagen over het eten. Over de eenzijdigheid daarvan. En ze beginnen elkaar te vertellen hoe goed en afwisselend het eten in Egypte wel niet was. En dat ze het nu maar slecht hebben. En dat ze eigenlijk maar beter in Egypte hadden kunnen blijven – daar hadden ze tenminste eten. Zo zaten ze bij de ingang van hun tent te klagen, zo staat er. Je ziet het voor je – al die klagende, ontevreden mensen die samenklonteren en elkaar iedere keer weer dezelfde klachten vertellen. En hoe meer ze elkaar en zichzelf herhalen, hoe meer ze erin gaan geloven dat het vroeger beter was en dat ze er nu vreselijk aan toe zijn. Want mensen in hun eigen bubbel kunnen de vreemdste dingen voor waar houden – dat blijkt ook uit dit verhaal.

Want als je maar een klein beetje objectief kijkt, dan zie je al dat hun herinneringen aan Egypte vreselijk eenzijdig zijn. Ze gaan voorbij aan de slavernij, aan de mishandelingen in Egypte, hoe ze geschreeuwd hadden om hulp, hoe hun bestaan bedreigd was. Dat zijn ze blijkbaar allemaal vergeten. Ze kunnen alleen denken aan het betere eten dat ze toen volgens hun herinnering hadden. En ze kunnen alleen maar denken dat ze dat nu missen. Ze missen hun vlees op hun bord. En ze beginnen te klagen.

Het zal niet de laatste keer zijn dat die Israëlieten in de woestijn hun eigen glazen ingooien in de woestijn vanwege al te platte verlangens. Later in Numeri 25 gaan ze zich te buiten op seksueel gebied – omdat er moabitische vrouwen voorhanden zijn, laten ze zich ook gaan. En ook hier in Numeri 11 kunnen ze blijkbaar niet verder kijken dan de onmiddellijke vervulling van hun behoeften.

En natuurlijk zijn de verlangens naar goed en afwisselend voedsel, naar seksualiteit, naar de goede dingen van het leven – die zijn niet verkeerd. Zo zitten wij mensen in elkaar – wij zijn gemaakt met zulke verlangens. Maar het gaat mis als die verlangens ons leven gaan sturen. Als we zomaar toegeven aan die verlangens, onkritisch en onmiddellijk. Dan kunnen die verlangens je zomaar stuk maken. Als individu, als groep, als samenleving zelfs.

Dit gedeelte wijst ook aan dat die basale verlangens enorm aangewakkerd kunnen worden. Dat wij mensen elkaar hierin ook zomaar mee kunnen nemen. En daarom dat je wat betreft je verlangens kritisch moet zijn – wil ik dit echt zelf? Of wil ik dit alleen maar omdat me aangepraat is dat ik dit nu moet hebben? In onze cultuur kunnen we daar ook wat van – verlangens aanwakkeren... Uitsstel van behoeften, regulering van verlangens – daar is onze cultuur niet sterk in.

Terwijl – en daar wijst dit verhaal ook op – directe vervulling van onze verlangens, kan vreselijk zijn. Want God geeft hier – als straf – de Israëlieten wat ze vragen – overvloedig, dag na dag na dag. En hij waarschuwt al dat het hun neus zal uitkomen; dat ze ervan moeten kotsen. Dat kan ook zomaar bij ons het geval zijn. Je hevige verlangen naar een nieuwe baan, doen je al te snel switchen. Je grote verlangen naar een relatie, doen je de verkeerde keus maken. Je verlangen om te ontladen in het weekend, maken dat je domme keuzes maakt. Je verlangen aan veiligheid, maken dat je je vrijheid opgeeft. Je verlangen om de pijn niet meer te voelen, maken dat je het zoekt in de verkeerde dingen. Je verlangen naar herstel, maken dat je het proces geen tijd geeft. En zo kan ik wel doorgaan... Soms is het beste wat God ons kan geven dat onze verlangens onvervuld blijven. Zodat we onszelf of een ander niet te gronde richten. Zodat we niet onze bestemming zullen mislopen.

Ik weet niet welke verlangens er bij jou zitten, verlangens die jou willen overnemen, die jou willen besturen. Misschien is het verlangen naar eten. Naar veel eten of bijzonder eten. Of naar alcohol. Of naar verdovende dingen. Of naar seksualiteit buiten een veilige relatie. Of naar spullen. Of naar geld. Of naar goedkeuring. Of naar aandacht via berichten, likes of snapchats. Of naar status of macht. Of naar vakanties. Of naar gemak. Maar als je die verlangens niet de baas wordt, worden ze jou de baas. En dat brengt altijd schade – altijd.

De tweede bedreiging is om in kinderlijke afhankelijkheden te blijven steken.

De Israëlieten komen hier in Numeri 11 met hun klachten bij Mozes. Nu deden ze dat vaker - in Egypte al en ook tijdens en na de bevrijding. En dat had vaker gewerkt. Want in de regel ging Mozes dan naar God en God voorzag in wat nodig was. Of dat nu een ontsnapping door de rietzee was, water in de woestijn of voedsel onderweg.

Dit keer gaat het anders – na hun klagen, reageert Mozes hier wanhopig en we lezen van een enorme inzinking. Zo wil hij niet meer verder; zo hoeft het leven van hem niet meer. Hoe is dit enorme verschil in reactie bij Mozes te verklaren?

Omdat de Israëlieten inmiddels veel verder hadden moeten zijn. Veel meer verantwoordelijkheid hadden moeten leren nemen. Bij dat andere moment daar waren ze net bevrijd, net op eigen benen en bovendien hadden ze daar werkelijke honger. Hier hebben ze geen honger, maar willen ze vlees. En bovendien was er al zoveel gebeurd, had God zich zo betrouwbaar getoond, en had het volk op haar beurt zich ook toegewijd aan God. En dan weer dit stomme geklaag vanwege trek in vlees. Er blijkt dus bij die Israëlieten geen enkele groei geweest te zijn – integendeel, alleen maar achteruitgang. En daarom de wanhoop bij Mozes. Want hoe kan dit volk ooit op eigen benen staan, hoe kan dit volk ooit zelfstandig, volwassen, verantwoordelijk en vrij samenleven? Hoe moet dit volk ooit door de woestijn komen? Hoe kan dit volk ooit in het beloofde land een samenleving opbouwen die Gods bedoelingen weerspiegelen? Als dit volk in zulke kinderlijke afhankelijkheden blijft zitten – hoe kan het dan ooit goed komen?

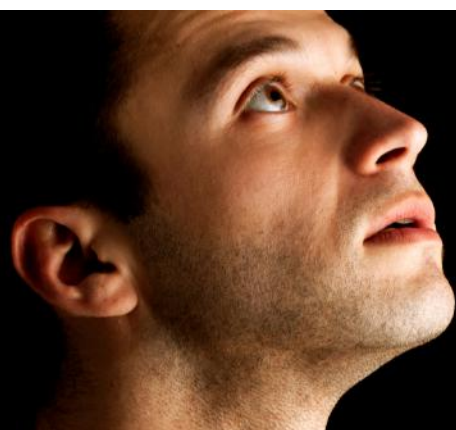

Deze wanhoop bespreekt Mozes met God. En God reageert op een aparte manier – althans, voor ons lijkt het niet op de moeiten van Mozes in te gaan. Want Mozes krijgt de opdracht om 70 leiders bij elkaar brengen. En vervolgens worden die 70 leiders op een bijzondere manier vervuld van dezelfde geest die Mozes vervulde. En ze beginnen te profeteren, oftewel Gods boodschap door te geven. Zonder twijfel een bijzonder moment. Maar deze eenmalige gebeurtenis lost niets op. Maar God lost hier niet iets voor Mozes op, maar laat alleen iets zien. Namelijk dat er echt wel mensen zijn – zoals deze 70 oudsten – die het snappen, die groeien, die in de geest van Mozes leven. Echt niet iedereen blijft steken in die kinderlijke afhankelijkheden. En dus hoeft Mozes niet alle hoop op een goede afloop te verliezen. Terug naar die kinderlijke afhankelijkheden van die Israëlieten. Hele samenlevingen kunnen in de val trap trappen. Als alles verwacht wordt van die ene man of vrouw. Die alles maar moet oplossen... Loopt altijd uit op een teleurstelling. Want de problemen zijn altijd te complex dat ze met wat stevige taal en een paar stevige ingrepen opgelost kunnen worden.

Kinderlijke afhankelijkheden – je kunt zelf ook in die val trappen. Dat je alles verwacht van die ene persoon. Je vader, je moeder, je kind, je partner, die vriend. Dat die je moet redden, je behoeften vervullen, je veiligheid bieden. Loopt altijd uit op een teleurstelling. Want je zet iemand op een plek die hij/zij niet toekomt.

Een kinderlijke afhankelijkheid is natuurlijk goed als je kind bent. Maar niet meer als je volwassen bent. En dat is wat God voor ogen staat – dat wij volwassen, verantwoordelijk en wijs met onze vrijheid omgaan en zo onze bestemming bereiken. God ziet ons niet als onze baby's – hij neemt ons daar veel te serieus voor. En daarom zal hij ons niet pampieren, daarom zal hij niet al onze behoeften direct vervullen of alle hobbels in het leven weg-effenen als een of andere curling-ouder. Dat hadden die Israëlieten te leren en dat hebben wij te leren. Natuurlijk helpt God – vaak via andere mensen; God laat ons zeker niet aan ons lot over. Maar hij houdt te veel van ons om alles maar voor ons op te lossen. En dat moet je ook niet verwachten van God – en ook niet van andere mensen trouwens.

En dat kan moeilijk zijn – zeker als je zo wanhopig bent als Mozes hier in Numeri 11. Als je voor je gevoel niet te veel vraagt. Als je voor je gevoel het zelf gewoon niet redt. Zeker als je langer gelovig bent, kan dat aan je knagen dat de in jouw ogen terechte verzoeken – als die niet ingewilligd worden. Als je daar last van hebt, dan hoop ik dat je kunt geloven dat wat het ook is dat God je niet tegemoet lijkt te komen – het niet is dat hij niet van je zou houden. Of dat hij niet het beste met je voor zou hebben. Waarom het wel zo is – dat komen we lang niet altijd te weten. Maar ik denk wel dat deze vuistregel vaak waar is: als je net tot geloof komt, lost God soms verrassend veel voor je op; als je al lang gelovig bent, lost God vaak verrassend weinig voor je op. Die regel zie je ook bij het volk Israel – net bevrijd uit Egypte – het ene wonder na het andere. Maar dat maakte hen niet gelijk heel gelovig, of vol vertrouwen, of wijs, of verantwoordelijk. Integendeel. En daarom dat God langzaamaan hen wil leren om zelf wijs en verantwoordelijk te leven. Om geduld en gehoorzaamheid te leren. Of vertrouwen te houden. En God lost gaandeweg minder op, minder snel ook. Dat vonden ze moeilijk, en ze struikelden heel vaak, zoals in Numeri 11. En het duurde bij hen heel lang voordat het vertrouwen in God groeide, voordat ze groeiden in verantwoordelijkheid. En het duurt bij ons waarschijnlijk ook lang. Maar God wil het risico nemen – door soms onze behoeften niet te vervullen (ook al zijn dat soms heel legitieme behoeften) – om ons te laten groeien, sterker te maken. Dat voelt soms hard – maar we weten allemaal dat als we kinderen direct geven waar ze om vragen, dat het vreselijke mensen gaan worden. En daarom lost God soms verrassend weinig voor ons op – om ons bij te schaven tot sterke mensen die iets kunnen dragen. Die ergens zullen uitkomen. Die ergens goed zullen uitkomen.

Als we samenvatten, zien we dus in Numeri 11 twee gevaren, twee valkuilen. Je laten beheersen door je verlangens. Blijven steken in kinderlijke afhankelijkheden. Maar hoe kom je deze twee 'vijanden van binnen' te boven? Hoe raken we er van verlost? Twee antwoorden.

Allereerst: zonder moeite gaat het niet

Ik lees bij deze preken-serie een boek van de Jood Jonathan Sacks over Numeri. Hij is in 2020 overleden. Hij was opperrabbin van Engeland en ook lid van het Engelse Hogerhuis. Een man met een enorm gezag – ook tot ver buiten het Jodendom. Hij schrijft onder andere dat vrijheid 'een zwaar werk' is. Dat is het altijd – niet alleen voor Israëlieten met een slavernij-verleden. Niet alleen voor mensen die streven voor burgerrechten in het Amerika van de vorige eeuw. Niet alleen voor mensen in de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Ook voor ons. Wil je vrij zijn – wil je niet overgeleverd zijn aan je verlangens. Wil je niet overgeleverd zijn wat de massa denkt te willen. Wil je niet overgeleverd zijn aan wat een 'grote man/vrouw' je zegt te doen. Wil je niet overgeleverd zijn aan je kinderlijke afhankelijkheden. Dan is dat een zwaar werk. Om een vrij en verantwoordelijk mens te worden, om een goede toekomst te bereiken – dat is een zwaar werk. Zonder moeite gaat dat niet.

Als tweede: zonder Jezus gaat het niet

Die conclusie kun je trekken uit het geheel van het boek Numeri, of beter gezegd: uit het geheel van het Oude Testament. De Israëlieten – en zij zijn niet slechter of beter dan ons – falen uiteindelijk voortdurend. Soms gaat het even goed, maar uiteindelijk wordt er weer gefaald. Dat vrije, goede en verantwoordelijke leven waar ze toe geroepen waren – dat halen ze niet. Dat is de conclusie van de hele geschiedenis van de Israëlieten – ondanks al Gods woorden, correcties, waarschuwingen, bemoedigingen, richtlijnen – ze halen het niet. En ook de beste onder hen – en Mozes behoorde daar zeker toe – ook zij haalden het uiteindelijk niet. Ze hadden ook zo hun falen en fouten. En zoals Mozes in ons verhaal zegt: ik kan dit niet.

Maar dan – in het grote bijbelse verhaal – verschijnt Jezus Christus. Hij doet wat de Israëlieten niet konden. Hij leeft wel volkomen vrij. Hij laat zich niet bepalen door zijn verlangens, of behoeften, of tekorten. Hij laat zich niet beheersen door wat anderen willen. Hij leeft werkelijk goed. Precies zoals God het bedoeld had. Zonder ooit ook maar te falen. Dat wat Israël niet lukte, lukt hem. En dat was niet alleen 'good for him', dat was 'good for all' en dat was ook 'good for us'. Want hij haalde het ook voor ons. Want hij kreeg aan het eind van zijn leven niet een lintje, een prijs, een kroon voor wat hem gelukt was. Integendeel – hij krijgt een kruis, een vroegtijdige dood, een martelweg, vijandschap, straf. En dat was Gods manier om alle falen, tekorten, missers van de geschiedenis weg te dragen. Ook die van jou en mij.

En alsof dat niet genoeg was, Jezus Christus stond ook op uit de dood. En dat was ook niet alleen 'good for him', maar dat was ook 'goed voor ons'. Want de kracht die hem deed opstaan uit de dood, die is ook beschikbaar voor iedereen die in hem gelooft. En met die kracht mag je ook opstaan in een leven waarin je niet gebukt gaat onder je verleden, niet gebukt hoeft te gaan onder je verlangens, niet gebukt hoeft te blijven gaan onder allerlei ongezonde afhankelijkheden. Maar met die kracht kun je werkelijk vrij leven. Met die kracht sta je sterk tegen vijanden van buiten, maar ook tegen vijanden van binnen in jezelf. Want die verlangens, neigingen – de kracht van Jezus is er tegenop gewassen. En met de kracht van Jezus ben jij er tegen opgewassen.

Zonder moeite en zonder Jezus gaat het niet. Maar met de nodige moeite en met Jezus – kun je – natuurlijk met veel vallen en opstaan – uiteindelijk je bestemming bereiken.

Amen.

